

(2023). *Suchasni tekhnolohii psykholoho-pedahohichnoho suprovodu ditei z porushenniamy rozvytku [Modern technologies of psychological and pedagogical support of children with developmental disorders]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka [in Ukrainian].

6. **Yakovleva, S.D.** (2002). Znachennia metodyky kompleksnoho psykhofiziolohichnoho doslidzhennia rozumovoho rozvytku ditei z dytiachym tserebralnym paralichem [The value of the methodology of a complex psychophysiological study of the mental development of children with cerebral palsy]. *Scientific Journal of Kherson State University Series: Psychological Sciences*, 1, 68–75 [in Ukrainian].

7. **Heydenfeldt, J.A.**, Herkenhoff, L., & Coe, M. (2017). Cultivating mind fitness through mindfulness training: Applied neuroscience. *Performance Improvement*, 50(10), 21–27.

Авторський внесок: Пахомова Н. – 30%, Губарь О. – 30%, Коваленко В. – 20%, Баранець І. – 20%.

Стаття отримана 16.02.2024 р.

УДК 378.147 (371.126)

DOI 10.32626/2413-2578.2024-23.268-277

Л. ПРЯДКО

<https://orcid.org/0000-0002-7168-4601>

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ПІДВИЩЕННІ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Відомості про автора: ПРЯДКО Любов, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, Україна. У колі наукових інтересів: реалізація інклюзивної освіти в Україні, диференційований підхід, шляхи реалізації індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами, створення дидактичного середовища в інклюзивному навчальному закладі.

Contact: Lubov PRYADKO, assistant professor, Ph.D., assistant professor of Department of Vocational Education and Management of Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Sumy, Ukraine. In terms of research: an implementation of inclusive education in Ukraine, a differentiated approach, the ways of implementing an individual training of children with the special educational needs, the creation of didactic environment in an inclusive school.

Відомості про наявність друканих статей: **1. Прядко Л.О.** Шляхи забезпечення індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчального закладу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. Суми. Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2016. С.246-274. **2. Прядко Л.О.** Особливості індивідуалізації навчання в інклюзивному навчальному закладі. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Вип. 7, у 2 т. Т.2. С. 144-152. **3. Прядко Л.О.** Аспекти реалізації індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): зб. наук. праць. Вип. 13, у 2 т. 2019. Т. 2. С. 210-219.* **4. Прядко Л.О.** Особливості реалізації педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. праць. Вип. 16.* **5. Прядко Л.О.** Розвиток інклюзивної компетентності сучасного вчителя в умовах інституту післядипломної освіти. Inclusion and diversity : науковий журнал. Випуск 3, 2024. 63-67.

Прядко Л.О. Застосування кейс-методу в підвищенні інклюзивної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти. У статті представлено та розкрито особливості застосування кейс-методу в підвищенні інклюзивної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти. Інклюзивна компетентність вимагає високого рівня підготовленості, професіоналізму, творчості, не тільки володіння педагогічними знаннями, але і здатності застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, які часто виникають у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Такого рівня інклюзивної компетентності, який дозволить вчителю ефективно здійснювати власну професійну діяльність в умовах спільного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами та їх нормотиповими однолітками. Забезпечення психолого-педагогічного супроводу вчителів та асистентів-вчителів, індивідуальної підтримки навчальної діяльності кожного слухача під час дистанційного навчання потребує зміни позиції викладача з інформатора, транслятора знань, контролера на консультанта, модератора, тьютора, фасилітатора. Кейс-метод представлено як систему ситуаційних вправ, що дає змогу наблизити курси підвищення кваліфікації вчителів та асистентів учителів до вирішення реальних практичних ситуацій. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем. Зазначено, що викладач виступає в ролі координатора роботи, не нав'язує свою точку зору, але спрямовує

думку слухачів курсів підвищення кваліфікації у потрібному напрямку за допомогою навідних запитань. Кейс-метод постійно активізує увагу слухачів, формує самостійність мислення та цілеспрямованість особистості, що в умовах європейської та світової інтеграції забезпечить реалізацію професійного та інтелектуального потенціалу. Описано основні типи кейсів: кейс-випадок, кейс-вправа, кейс-ситуація та проілюстровано прикладами із практики.

Ключові слова: інклюзивна компетентність, кейс-метод, курси підвищення кваліфікації, освіта дорослих.

Pryadko L. Application of the case method in improving general secondary education institutions teachers' inclusive competence. The article presents and reveals the specifics of the case method use in increasing the inclusive competence of teachers of general secondary education institutions. Inclusive competence requires a high level of preparedness, professionalism, creativity, not only pedagogical knowledge possession, but also the ability to apply it in non-standard situations that often arise while working with children with special educational needs. That is, such a level of inclusive competence that will allow a teacher to effectively implement his own professional activity in conditions of joint education and upbringing of children with special educational needs and their healthy peers. Providing psychological and pedagogical support for teachers and teacher's assistants, individual support for educational activities of each student during distance learning requires the change in position of a teacher from an informant, translator of knowledge, controller to a consultant, moderator, tutor, facilitator. The case method is presented as a system of situational exercises, which makes it possible to bring training courses for teachers and teacher's assistants closer to solving real practical situations. It promotes the development of ingenuity, the ability to solve problems, develops the ability to analyze and diagnose problems. It is noted that the teacher acts as a work coordinator, does not impose his point of view, but directs the opinion of students of advanced training courses in the right direction with the help of leading questions. The case method constantly activates the attention of listeners, forms independent thinking and purposefulness of an individual, which in terms of European and world integration will ensure the realization of professional and intellectual potential. The main types of cases are described: case-occasion (a case that tells about the particular occasion; it is used during a lecture to illustrate a certain idea or raise a question for discussion); case-exercise (gives student the opportunity to apply the acquired skills in practice); case-situation (a classic case that requires listener to analyze the situation and find effective ways out of the problem) and illustrated by examples from practice.

Key words: inclusive competence, the case method, advanced training courses, adult education.

Постановка проблеми. Останніми роками українська система вищої освіти веде пошук нових технологій навчання в контексті трансформаційних соціально-економічних та освітніх процесів. Інклюзивна компетентність вимагає високого рівня підготовки, професіоналізму, креативності, не лише володіння педагогічними знаннями, а й уміння застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, які часто виникають у роботі з дітьми з освітніми труднощами. Сформована компетентність дозволяє вчителю ефективно здійснювати свою професійну діяльність в умовах спільного навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами та їхніх стандартних однолітків.

З огляду на це, у процесі професійного навчання важливо використовувати інтерактивні методи та інноваційні технології навчання, які сприятимуть створенню активного життєвого простору, нестандартних професійних навичок та гуманістичних цінностей.

Пандемія, військовий стан змусили викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти активізувати пошук методів активного навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації. Викликом для педагогічної спільноти стало дистанційне навчання.

Дистанційна форма навчання сформувалася в результаті процесу інформування суспільства та освіти, яка є однією з перспективних, гуманістичних, цілісних форм навчання, що орієнтується на індивідуалізацію навчання. Перевагою дистанційного навчання є можливість навчатися у зручний час, у власному темпі та в будь-якому місці; можливість навчання без відриву від роботи, максимальна доступність навчальних матеріалів.

Крім того, дистанційне навчання дає можливість реалізувати принципи «комфортності» та «індивідуальності». Водночас, окрім використання дистанційної освіти, шукаються нові, практично орієнтовані технології, щоб підвищити рівень їхнього професійного розвитку, вибудувати в них критичне та раціональне мислення, забезпечити високий потенціал для реалізації ефективних професійних рішень.

Забезпечення психолого-педагогічного супроводу вчителів та асистентів вчителів, індивідуальний супровід навчальної діяльності кожного слухача під час дистанційного навчання вимагає зміни позиції вчителя від інформатора, транслятора знань, контролера.

Сучасний викладач інституту післядипломної педагогічної освіти виступає в таких іпостасях:

1. Викладач-консультант. Традиційна подача матеріалу викладачем передбачає відсутність, заміну навчальних завдань

порадами в дистанційному режимі. Головна мета – навчити слухача отримувати нові знання.

2. Викладач-модератор. В основі моделювання лежить використання спеціалізованих технологій, які допомагають організувати процес відкритого спілкування, обміну думками, що спонукає слухача до прийняття рішень за рахунок реалізації внутрішнього потенціалу. Основними методами роботи викладача-модератора є такі, які заохочують і активізують слухачів до діяльності, визначають їх проблеми, організовують процес обговорення та створюють атмосферу дружньої співпраці.

3. Викладач-тьютор. Здійснює педагогічний супровід слухачів. Діяльність викладача-тьютора спрямована на роботу з суб'єктивним досвідом слухача, аналіз його пізнавальних інтересів, намірів, потреб і особистих прагнень.

4. Завдання педагога-тьютора – допомогти слухачам отримати максимальну віддачу від навчання, стежить за їхнім прогресом, забезпечує зворотний зв'язок під час виконання завдань, консультує слухачів і підтримує інтерес до навчання протягом усього часу. Проходження курсів підвищення кваліфікації забезпечить можливість використання різних форм контакту з ним (особисті зустрічі, електронна пошта, відео-конференції).

5. Викладач-фасилітатор. Викладач-фасилітатор приймає та розуміє внутрішній світ своїх слухачів, залишається доброзичливим, допомагає у вирішенні складних питань, створює сприятливі умови для інтерактивної взаємодії у процесі навчання [2].

Одним із таких методів є кейс-метод, який ми вважаємо є перспективним і своєчасним при підвищенні інклюзивної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти під час дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кейс-метод були предметом наукового пошуку вітчизняних (В. Біскун, Н. Волкова, В. Галузинський, Р. Гуревич, Т. Костюк, О. Медкова, О. Пометун, Г. Товканець, В. Ягоднікова) вчених та зарубіжних (Д. Гарвін, В. Донхем, В. Еллет, К. Крестенсен, С. Лауншпах, С. Райнхардт, Л. Рейнольд, та ін.). Вони однозначно наголошують на тому, що кейс-метод дозволяє здійснювати навчання в діалоговому режимі, під час якого учасники навчального процесу взаємодіють з метою побудови взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку індивідуальних якостей учасників. Питанням застосування кейс-методу у підвищенні інклюзивної компетентності педагога закладу загальної середньої освіти під час дистанційного навчання наразі приділено недостатньо уваги, що і зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – характеристика кейс-методу як технології аналізу ситуацій та визначення його ролі у підвищенні інклюзивної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти під час дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Кейс-метод або метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності вчителів та асистентів вчителів. Як відомо, кейс (від англ. case) – це опис конкретної ситуації або випадку в будь-якій сфері: соціальній, економічній, медичній тощо. Однак кейс містить не лише опис, але й певну проблему чи протиріччя, і ґрунтується на реальних фактах. Використання кейс-методів або кейс-технологій у педагогіці дає змогу реалізувати принципи комунікативного підходу в навчанні [1, с.35].

Зараз також існує окремий тип педагогіки, заснований на принципах кейс-технологій – це кейс-педагогіка, яка реалізує новітній підхід до навчання, коли дві дисципліни навчання співпрацюють для вирішення проблеми. Це сприяє розвитку винахідливості, вміння вирішувати проблеми, аналізувати та діагностувати ділові ситуації. Це метод, заснований насамперед на педагогічному спілкуванні, має чітко визначену тему, мету, дидактичну функцію. Результатом такого спілкування є вирішення проблеми, вирішення проблеми, пошук шляхів вирішення критичної ситуації.

Головне, що спілкування в навчальному процесі – це не просто обмін думками чи знаннями, це активізація інтелектуальної діяльності, народження нових знань, формування вмінь використання теоретичних знань у конкретній ситуації. Поєднання знань з різних галузей, прийняття думки іншої людини, колективна праця над вирішенням проблеми, визнання чужого досвіду, дозволяє сучасному вчителю брати на себе відповідальність за прийняття рішень, за результат своїх дій.

На думку сучасних дослідників Г. Товканець, С. Шевчук [4-5], цінність кейс-технології полягає в тому, що вона відображає практичну задачу і вимагає усвідомлення комплексу знань, якими необхідно оволодіти при вирішенні поставленої задачі.

Суть кейс-методу полягає в тому, щоб слухачі ініціювали самостійне вивчення та вирішення ситуацій, конструювали власне бачення проблем та їх вирішення, розвивали вміння дискутувати та обговорювати педагогічні ситуації. Проведення курсів підвищення кваліфікації передбачає професійну діяльність не лише молодих фахівців, але і осіб більш зрілого професійного віку. Це теж не може не впливати на організацію освіти дорослих.

Проводячи курси підвищення кваліфікації за вибором слід спиратися на специфіку освіти дорослих:

- повага до особистості та здатність особистості самостійно досягати успіху;
- врахування наявного практичного життєвого досвіду, який є основою для подальшого відбору матеріалу для навчання;
- орієнтація на задоволення існуючих потреб, які визначені як пріоритетні;
- можливість якнайшвидшого використання набутих знань;
- необхідність встановлення зворотного зв'язку щодо планування, здійснення та вдосконалення організації навчально-виховного процесу [7-8].

Зауважимо, що в залежності від різних ознак, дослідники поділяють кейси на різні групи за складністю:

1) ілюстративні навчальні ситуації – кейси (на практичному прикладі навчити учнів алгоритму прийняття правильного рішення в професійній ситуації);

2) навчальні ситуації – кейси що передбачає формулювання проблеми, в якій описується ситуація за певний проміжок часу (діагностика ситуації та самостійне визначення зазначеної проблеми);

3) навчальні ситуації – кейси, яка описує більш складну ситуацію, ніж у зазвичай, де проблема явно не визначена, а представлена у вигляді даних (самостійна ідентифікація проблеми, пропозиція альтернативних шляхів її вирішення з аналізом доступних ресурсів).

4) прикладні вправи, в яких описується конкретна нестандартна ситуація, що склалася, пропонується знайти шляхи виходу з неї (пошук шляхів вирішення проблеми) [4, с.149].

Участь викладача в застосуванні кейс-методу – це вся необхідна організація, щоб бесіда, диспут чи будь-яка рольова гра були цікавими, корисними, ефективними, захопленими та насиченими певним змістом.

Для підвищення інклюзивної компетентності слухачів бажано мати набір кейсів, які допоможуть у підготовці до практичних занять.

Для досягнення ефективного впливу на вирішення дидактичного завдання будь-яка ситуація, представлена в кейсі, обов'язково повинна включати проблему, яку необхідно визначити, описати і навіть спробувати знайти причину явища. При цьому бажано, щоб ситуація чи випадок не були явно окресленими, вони повинні бути певною мірою завуальованими, прихованими за описом дії, що відбувається. У запропонованих кейсах не може бути дано варіантів рішення, оскільки саме в самостійному пошуку цього рішення або рішень і полягає освітній потенціал методу.

Під час проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів та асистентів вчителів слід використовувати кейси як події, які реально

відбуваються у професійній діяльності для того, щоб спровокувати дискусію у слухачів та підштовхнути їх до обговорення, аналізу ситуації, та виходу з неї.

Опишемо основні типи кейсів та проілюструємо прикладами із практики: кейс-випадок, кейс-вправа, кейс-ситуація.

Кейс-випадок – це короткий кейс, який розповідає про окремий випадок. Він використовується під час лекції, для того, щоб проілюструвати певну ідею або підняти питання для обговорення.

Приклади.

1. Під час карантину під час Covid-19 педагог зустрів у місті свого учня, і першим з ним привітався: «Добрий день!». На що хлопець відповів здивовано: «Так зараз же карантин...».

2. Хлопчик має бажання навчатися, але має розсіяну увагу і схильність повторювати поведінку за іншими, потребує постійних додаткових звернень і пояснень. Має звичку постійно дивуватись: чому він допустив помилку? чому всі вважають що це правильно в них на дошці, якщо правильно так як він зробив у зошиті? При цьому помилка є очевидною: написання в слові не тієї букви.

3. Хлопчик з неблагополучної сім'ї. Під час дистанційного навчання телефонує вчителю тато і кричить: «Уроки робити ми не будемо, бо в нас не має Інтернету, забирайте його куди хочете і робіть з ним уроки, хоч під школою хай стоїть».

Кейс-вправа надає слухачу можливість застосувати на практиці здобуті навички. Найчастіше використовується там, де необхідно провести кількісний аналіз.

Приклади.

1. У дівчинки аутизм. Вона видає звуки то низької частоти, то високої, цей звук пронизує все тіло оточуючих, його неможливо довго витримати.

2. Дитина один день може гарно займатися, читати, писати, рахувати приклади, а наступного дня ніби це все бачить вперше. Також має проблеми в самообслуговуванні.

3. Учнію на той момент було вже 13 років, хлопчик пубертатного періоду. Він асистента вчителя не сприймав взагалі, якщо матір була настроєна позитивно і лояльно, то учень ставився вороже. Перші дні він соромився, відмовлявся від допомоги асистента, не хотів, щоб на нього звертали увагу.

Кейс-ситуація – класичний кейс, що вимагає від слухача аналізу ситуації. В ньому найчастіше ставиться запитання: «Чому ситуація набула такого розвитку і як становище можна виправити?».

Приклади.

1. Хлопчик доглядав кімнатні квітково-декоративні рослини: поливав, протирав листочки. Поруч росла розсада овочевих культур у

посівних ящиках, яка висівалась учнями старших класів. Хлопчик подумав, що це бур'ян і вирвав всю розсаду. Коли виконав роботу, то почав хвалитися: «Подивіться, як я доглянув за квітами та вирвав увесь бур'ян у ящиках! Я молодець!». А ця розсада повинна була висаджуватись на навчально-дослідну ділянку.

2. Батьки сприймають асистента вчителя, як власного вчителя їх дитини, до якого можна звертатися з будь-якими проханнями стосовно навчання і ви ніби «чарівник», який може їх виконати. Таке значення асистента вчителя батьки і сформували у дитини з освітніми труднощами. Коли хлопчик прийшов на урок, перше запитання в дитини було: «А правда в тебе все чарівне? І ручка що сама пише? І лінійка незвичайна?». Кожного уроку дитина просила в асистента вчителя дати свої речі, щоб виконувати завдання. Оскільки дитина була впевнена, що ці речі справді її допоможуть і нададуть впевненості в собі.

3. Дівчинка має бажання навчатися, але не завжди може справитись із завданнями. В особі асистента вчителя вона бачить не педагога, а свого товариша, помічника, який завжди прийде на допомогу в складній для неї ситуації. У зв'язку з цим не може самостійно розпочати виконання завдання.

Роботу над кейсом має таку послідовність: аналіз – пошук причин появи симптомів, виявлення справжньої причини, пошук варіантів рішення, вибір оптимального рішення, реалізація; контроль.

Звичайно, кейс-метод не принесе користі, якщо його відірвати від решти навчального процесу. Він має застосовуватися нарівні з іншими методами викладання. Питання, яке закономірно постає перед викладачем, коли рішення про використання кейс-методу на заняттях вже прийнято, це питання про те, чи існує об'єктивний критичний мінімум (або максимум) кейсів, який забезпечить цілісність курсу та досягнення поставлених навчальних цілей. Важко дати універсальну пораду в цьому питанні, адже все залежить не тільки, та не стільки, від бажання викладача, але й від інтелектуального та освітнього рівня аудиторії, з якою ми працюємо, від її готовності працювати по-новому. Викладач виступає в ролі координатора завдання, не нав'язуючи свою точку зору, а вказуючи в правильному напрямку за допомогою навідних запитань. Тільки після загального обговорення справи в групі він має право викласти свою точку зору.

Висновки. Застосування кейс-методу у процесі проходження курсів кваліфікації під час дистанційного навчання дозволяє підвищити пізнавальний інтерес до вирішення проблем дітей з освітніми труднощами, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних та творчих навичок. Кейс-метод сьогодні має активне

застосовування в Україні, оскільки відповідає потребам часу і несе в собі великі можливості.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань, пов'язаних з застосування кейс-методу в підвищенні інклюзивної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти. Подальші дослідження будуть присвячені розробці методичних рекомендацій для викладачів інституту післядипломної освіти по роботі над кейсами.

Бібліографія

1. **Гузь, А. М.** (2023). Особливості реалізації кейс-методу в професійній підготовці майбутніх фахівців з навігації й управління морськими суднами. Збірник наукових праць: педагогічні науки. 101, 35-41.
2. **Волкова, Н. П.** (2018). Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля.
3. **Сурмін, Ю. П.** (2005). Метод аналізу ситуацій (Casestudy) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології : кол. моногр. К. : МАУП.
4. **Товканець, Г. В.** (2020.) Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. Серія «Педагогіка, соціальна робота». 20. 148-150.
5. **Шевчук, С.** (2014). Кейс-метод як засіб зростання майстерності педагога професійної школи. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 3. 64-72.
6. **Ягоднікова, В. В.** (2009). Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 80.
7. **Jarvis, P.** (2004). *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice* 3rd ed. London : Routledge Falmer., 320.
8. **Knowles, M.** (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species* (3rd Ed.). Houston, TX : Gulf Publishing, 232.

References

1. **Huz', A. M.** (2023). Osoblyvosti realizatsiyi keys-metodu v profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv z navihatsiyi y upravlinnya mors'kymy sudnamy. [Peculiarities of implementation of the case method in professional training of future specialists in navigation and management of sea vessels]. *Zbirnyk naukovykh prats': pedahohichni nauky*. 101, 35 41. [in Ukrainian].
2. **Volkova, N. P.** (2018). Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya u vyshchiy shkoli: navchal'no-metodychnyy posibnyk. [Interactive learning technologies in higher education]. Dnipro : Universytet imeni Al'freda Nobelya. [in Ukrainian].
3. **Surmin, YU. P.** (2005). Metod analizu sytuatsiy (Casestudy) ta yoho navchal'ni mozhlyvosti. [Method of analyzing situations (Casestudy) and its educational possibilities]. *Hlobalizatsiya i Bolons'kyu protses: problemy i tekhnolohiyi : kol. monohr.* K. : MAUP. [in Ukrainian].
4. **Tovkanets', H. V.** (2020.) Osoblyvosti

zastosuvannya keys-metodu u protsesi profesiynoyi pidhotovky maybutn'oho fakhivtsya. [Peculiarities of using the case method in the process of professional training of a future specialist]. Seriya «Pedahohika, sotsial'na robota». 20. 148-150. [in Ukrainian]. **5. Shevchuk, S.** (2014). Keys-metod yak zasib zrostannya maysternosti pedahoha profesiynoyi shkoly. [The case method as a means of increasing the skill of a vocational school teacher]. Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity, 3. 64-72. [in Ukrainian]. **6. Yahodnikova, V. V.** (2009). Interaktyvni formy i metody navchannya u vyshchii shkoli. [Interactive forms and methods of learning in higher education]. navchal'no-metodychnyy posibnyk. Kyyiv : DP «Vyd. dim «Personal», 80. [in Ukrainian]. **7. Jarvis, P.** (2004). Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice 3rd ed. London : Routledge Falmer, 320. [in English]. **8. Knowles, M.** (1984). The Adult Learner: A Neglected Species (3rd Ed.). Houston, TX : Gulf Publishing, 232 [in English].

Стаття отримана 15.02.2024 р.

УДК 376-056.264-053.4:81'233

DOI 10.32626/2413-2578.2024-23.278-287

Л. СТАХОВА

<https://orcid.org/0000-0002-0540-0674>

К. ЗЕЛІНСЬКА-ЛЮБЧЕНКО

<https://orcid.org/0000-0002-9986-4989>

А. КРАВЧЕНКО

<https://orcid.org/0009-0001-9238-9628>

ЛОГОРИТМІЧНІ ВПРАВИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Відомості про автора: **СТАХОВА Лариса**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Суми, Україна. У колі наукових інтересів: проблема корекції порушень загального недорозвитку мовлення в дітей дошкільного віку. **ЗЕЛІНСЬКА-ЛЮБЧЕНКО Катерина**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, Суми, Україна. У колі наукових інтересів: проблема надання допомоги дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку. **КРАВЧЕНКО Анатолій**, кандидат педагогічних наук, професор кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету